

dr hab. n. med. Włodzimierz Stelmach
p.o. Kierownika
Zakładu Medycyny Społecznej
Katedry Medycyny Społecznej i Zapobiegawczej
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Łódź, 12.04.2017 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr. Krzysztofa Włodarczyka

*„Zmiany w strukturze społeczno-demograficznej populacji
honorowych dawców krwi w województwie łódzkim w latach 1999-2012
i ich korelacja z promocją krwiodawstwa”*

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska dotyczy bardzo ważnego z punktu widzenia społecznego, zdrowotnego i ekonomicznego problemu, jakim jest odpowiednie zabezpieczenie systemu opieki zdrowotnej w Polsce w krew i jej składniki.

Według Światowej Organizacji Zdrowia nie ma obecnie globalnych standardów dotyczących krajowych wymagań odnośnie zaopatrzenia w krew i jej produkty, ponieważ zapotrzebowanie na krew zmienia się w sposób dynamiczny i zależy od różnych czynników. WHO uznaje jednak, że wskaźnik liczby donacji na 1000 mieszkańców może być porównywany w krajach o podobnym poziomie ekonomicznym i podobnych uwarunkowaniach społecznych. Z analiz Światowej Organizacji Zdrowia wynika, że omawiany wskaźnik w 2011 roku wynosił średnio 39,2 donacji na 1000 mieszkańców w krajach o wysokich dochodach, 12,6 w krajach o średnim poziomie dochodów i 4,0 w krajach o niskim poziomie dochodów.

W Polsce zadania związane z gospodarką i leczeniem krwią realizuje publiczna służba krwi, działająca w oparciu o ustawę o publicznej służbie krwi. W skład publicznej służby krwi wchodzi 21 Regionalnych Centrów Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa, w tym Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Łodzi.

W celu zapewnienia pacjentom wystarczającej liczby preparatów krwi, konieczne jest prowadzenie intensywnych działań zachęcających do honorowego, systematycznego oddawania krwi. Poznanie zjawisk demograficznych i społecznych jest niezbędne aby te działania były efektywne, ponieważ związki między czynnikami demograficzno-społecznymi a strukturą i liczbą dawców są szczególnie istotne. Ważna jest również konieczność dalszego efektywnego rozwoju krwiodawstwa w województwie łódzkim, ponieważ mimo postępu, jaki dokonał się w ostatnim okresie, sytuacja nie jest w pełni zadowalająca. Statystyki liczby donacji na tysiąc mieszkańców są niższe dla województwa łódzkiego niż średnia w Polsce, która z kolei nie dorównuje średniej europejskiej. Krwiodawstwo regionu stoi przed szeregiem wyzwań wynikających ze zmniejszającej się w wyniku zmian demograficznych bazy dawców przy spodziewanym wzroście zapotrzebowania leczenia na krew i jej składniki.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska liczy 160 strony. Składa się z następujących rozdziałów: wprowadzenia, w którym uzasadniono podjęcie tematu pracy; dwóch rozdziałów teoretycznych, w których omówiono sytuację krwiodawstwa w województwie łódzkim, w Polsce i na świecie w ujęciu normatywnym i statystycznym oraz dotychczasowy stan wiedzy na temat badań socjologicznych i demograficznych dawców w realizowanych programach marketingowych krwiodawstwa – w Polsce i w wybranych krajach; celu pracy; metodologii badań; czterech rozdziałów badawczych, w których przedstawiono

opis prowadzonych analiz zebranego materiału empirycznego; dyskusji; wniosków i rekomendacji. Dysertacja zawiera również streszczenie w języku polskim i angielskim, spisy tabel i rycin oraz bibliografię.

Magister Krzysztof Włodarczyk powołał się na 81 pozycji trafnie dobranego piśmiennictwa, w tym na 45 pozycji w języku angielskim.

Jako cel rozprawy doktorskiej mgr. Krzysztof Włodarczyk przyjął poznanie zmian społeczno-demograficznych w populacji honorowych dawców krwi w województwie łódzkim w latach 1999-2012, w tym zbadanie korelacji zmian struktury demograficznej populacji w województwie łódzkim i w Polsce. Celem dysertacji było również określenie i opisanie związków zachodzących między procesami społeczno-demograficznymi, a prowadzoną w tym czasie promocją honorowego krwiodawstwa oraz przedstawienie działań marketingowych podejmowanych w przedmiotowym okresie oraz ocena ich skuteczności.

Doktorant przeprowadził analizę w oparciu o archiwizowane informacje na temat donacji gromadzone w Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Łodzi (RCKiK). Mgr Krzysztof Włodarczyk objął analizą okres od 1999 roku do 2012 roku. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt imponującej liczebności próby, która była przedmiotem analizy niniejszej rozprawy, to jest 770 000 donacji krwi pełnej, które zostały pobrane i udokumentowane w analizowanym okresie w RCKiK w Łodzi.

Do analizy wykorzystano również dane społeczno-demograficzne udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny. Doktorant do opisu i oceny sytuacji społeczno-ekonomicznej wykorzystał metodę wielowymiarowej analizy porównawczej (analizy taksonomicznej) i indykatory, które posłużyły do określenia syntetycznego miernika rozwoju. Następnie dokonał porównania wyników dla kraju i województwa. Jako stymulanty wykorzystano: liczbę

urodzeń na 1000 mieszkańców; przeciętny czas trwania życia mężczyzn; przeciętny czas trwania życia kobiet; liczbę mieszkań oddanych na 1000 mieszkańców; wartość PKB na mieszkańca; przeciętne wynagrodzenie brutto; liczbę zawieranych małżeństw na 1000 mieszkańców. Jako destymulanty wybrano: stopę bezrobocia rejestrowanego oraz liczbę rozwodów na 1000 mieszkańców.

Realizując cele badawcze pracy mgr Krzysztof Włodarczyk dokonał analizy związku między rzeczywistym (empirycznym) a teoretycznym rozkładem dawców – kobiet i mężczyzn w województwie łódzkim.

W pracy przeprowadzona również została ocena działań szeroko rozumianej promocji krwiodawstwa. W tym celu Doktorant wykorzystał wskaźnik liczby donacji na 1000 mieszkańców oraz wskaźniki rekrutacji i retencji (Wskaźnik Efektywności Promocji [WEP], Wskaźnik Utrzymania Dawców [WUD/WR] i Wskaźnik Średniej Regularności [WŚR]).

Bardzo dużą wartość praktyczną rozprawy doktorskiej Krzysztofa Włodarczyka stanowi przeprowadzona prognoza oraz określenie celów rozwoju honorowego krwiodawstwa dla województwa łódzkiego w okresie do roku 2022.

Doktorant wykorzystał w swojej pracy 47 wykresów oraz 30 tabel. Niestety Autor nie umieścił na wykresach etykiet danych przez co wyniki przedstawione w tej postaci są mniej czytelne. Należy także zwrócić uwagę, że wiele spośród wykresów zawiera dokładnie te same dane, które zostały przedstawione w tabelach. Zdaniem recenzenta, niepotrzebnie przedstawiając strukturę honorowych dawców krwi wg płci i wieku w badanym okresie mgr Krzysztof Włodarczyk posłużył się aż 16 wykresami. W rzeczywistość omawianą strukturę można było przedstawić w postaci jednej lub dwóch tabeli – tak przedstawione dane byłyby zdecydowanie bardziej przejrzyste.

Zakończenie pracy stanowi ciekawa dyskusja oraz wnioski i rekomendacje dla dalszych kierunków rozwoju honorowego krwiodawstwa w województwie łódzkim.

Niewątpliwym elementem zwiększającym wartość naukową pracy byłoby włączenie do analizy struktury społeczno-demograficznej honorowych dawców krwi dodatkowych zmiennych, np. wykształcenia, dochodu netto na członka rodziny. Wskazane dane nie są jednak standardowo zbierana od honorowych dawców krwi ale rozszerzenie wywiadów o dodatkowe elementy pozwoliłoby w przyszłości lepiej dopasowywać działania marketingowe do wybranych grup społecznych.

Rozprawa doktorska magistra Krzysztofa Włodarczyka dostarczyła materiału o dużej wartości użytecznej dla decydentów odpowiedzialnych za kształtowanie systemu opieki zdrowotnej oraz dla dyrektorów stacji krwiodawstwa i krwiolecznictwa w Polsce. Doktorant w swojej pracy wyeksponował istotę budowy trwałych relacji społecznych między populacją honorowych dawców krwi a instytucją odpowiedzialną za zaopatrzenie lecznictwa w jej preparaty, w tym przypadku Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Łodzi.

Analiza przeprowadzona przez Krzysztofa Włodarczyka powinna być pomocna dla znalezieniu rozwiązań bieżących i nadchodzących problemów honorowego krwiodawstwa w naszym kraju.

Niniejsza rozprawa doktorska stanowią samodzielne i oryginalne opracowanie, będące istotnym wkładem do wiedzy w obszarze zabezpieczenie systemu opieki zdrowotnej w Polsce w krew i jej składniki.

Rozprawa doktorska mgr. Krzysztofa Włodarczyka spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2013 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.). W związku z powyższym przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi wniosek o dopuszczenie mgr. Krzysztofa Włodarczyka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Ze względu na nowatorstwo oraz dużą wartość praktyczną pracy wnoszę o wyróżnienie niniejszej rozprawy doktorskiej.

W. Stelmecki